

МИГЕЛ ДЕ СЕРВАНТЕС

ДОН КИХОТ

Ренесанса • први модерни европски роман • пародија
витешких романа

Наставни материјал

МИГЕЛ ДЕ СЕРВАНТЕС

1547–1616 • шпански писац ренесансе

- Песник, драматург и, пре свега, прозни писац; једна од најзначајнијих фигура шпанске књижевности.
- Као млад одлази у Италију, затим у војну службу; у бици код Лепанта (1571) тешко је рањен и трајно губи употребу леве руке.
- На повратку у Шпанију заробљавају га алжирски гусари; у заробљеништву проводи око пет година.
- Живот му обележавају сиромаштво, путовања и затвор, а светску славу доноси му „Дон Кихот”.

„ДОН КИХОТ” – МЕСТО У КЊИЖЕВНОСТИ

I део — 1605. • II део — 1615.

КЊИЖЕВНА ВРСТА

Први модерни европски роман

- пародија витешких романа
- елементи пикарског и пасторалног романа
- елементи италијанске новеле

Миливој Солар

Утицај „Дон Кихота” на развој светског романа толико је велики да се у њему препознају теме и поступци које ће каснији романи непрестано развијати.

ВИТЕШКИ РОМАН И ПАРОДИЈА

ВИТЕШКИ РОМАН

- авантуре витезова
- борба за правду
- трагање за славом и подвизима
- идеализована дама као покретач подвига

ПАРОДИЈА

Пародија имитира познати књижевни образац, али га преобликује на комичан начин како би истакла и критиковала његове типичне особине.

Сервантес витешки идеал судара са стварним светом.

ТЕМА И ИДЕЈЕ РОМАНА

Шта се крије иза пародије и комике?

ТЕМА

Сукоб идеала и стварности

Дон Кихот покушава да стварни свет прилагоди узвишеним витешким идеалима.

КЉУЧНЕ ИДЕЈЕ

- вредност идеала и човекова потреба да свет учини бољим;
- граница између маште и стварности;
- слобода појединца и право на сопствени поглед на свет;
- пријатељство, оданост и међусобни утицај Дон Кихота и Санча;
- критички однос према друштву и књижевним конвенцијама.

Да ли је свету потребно мало „донкихотског” идеализма?

КО ЈЕ ДОН КИХОТ?

Полазиште радње

- **Алонсо Кијада** је осиромашени племић опседнут читањем витешких романа.
- Одлучује да постане лутајући витез и узима име Дон Кихот.
- Свом коњу даје име **Росинант**.
- За даму свога срца бира сељанку Алдонсу Лоренсо и у машти је преображава у **Дулсинеју од Тобоза**.
- За штитоношу узима суседа **Санча Пансу** и обећава му управу над острвом.

ПРОЛОГ – АУТОРОВА НАМЕРА

*„...нека ти намера иде на то да срушиш зло подигнуту
позорницу тих књига о витезовима...”*

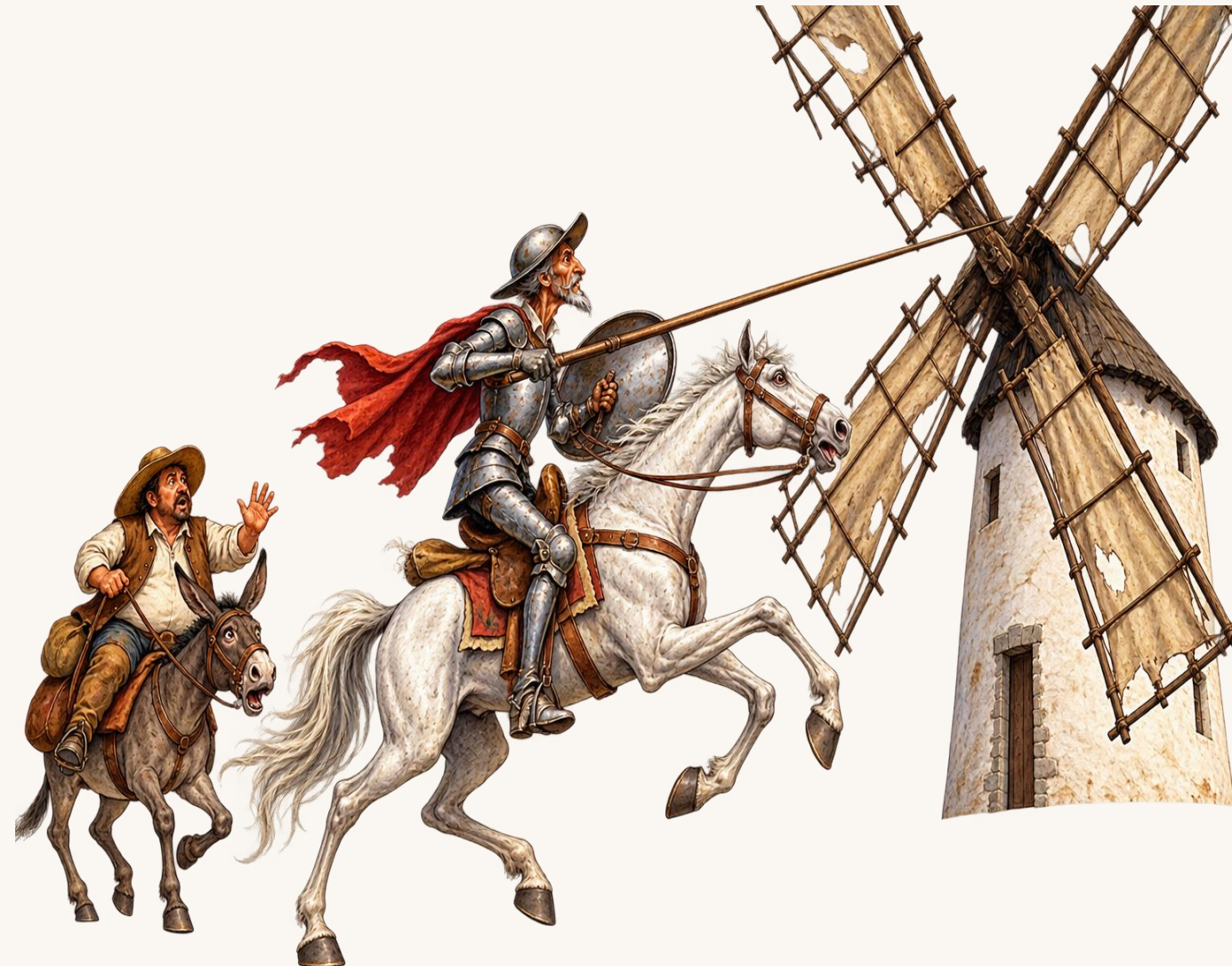
Сервантес јасно најављује пародијску намеру: роман треба да забави читаоца, али и да разоткрије бесмислице популарних витешких књига.

Како се комично претвара у озбиљно размишљање о човеку и свету?

8. ГЛАВА – ВЕТРЕЊАЧЕ

Судар маште и стварности

Шта види Дон Кихот, а шта Санчо Панса?

ДОН КИХОТ ВИДИ
дивове које мора победити

САНЧО ВИДИ
обичне ветрењаче

→ Најпознатији пример Дон Кихотовог наметања света витешких романа стварности.

ДОН КИХОТ И САНЧО ПАНСА – ДВА СВЕТА

ДОН КИХОТ

МАШТА
ИДЕАЛ
КЊИГЕ
УЗВИШЕНЕ НАМЕРЕ

САНЧО ПАНСА

СТВАРНОСТ
ПРАКТИЧНОСТ
ИСКУСТВО
НАРОДНА МУДРОСТ

Утичу ли један на другог?

Супротности се током романа приближавају: Санчо прихвата део господаревих идеала, а Дон Кихот се све више суочава са стварношћу –
ДОНКИХОТИЗАЦИЈА САНЧА И САНЧИЗАЦИЈА ДОН КИХОТА

ЛУДОСТ И ЛУЦИДНОСТ ДОН КИХОТА

Три аспекта Дон Кихотовог „лудила”

- 1 Верује да су догађаји из витешких романа истинити.
- 2 Зато сматра логичним да и сам постане лутајући витез.
- 3 Машта преобликује стварност: крчме постају дворци, сељанке принцезе, ветрењаче дивови, стада војске.

ЛУЦИДНОСТ

Када није под влашћу витешке опсесије, Дон Кихот уме да буде разборит, проницљив и мудар.

И у заблуди и у луцидности остаје племенит и спреман да се жртвује за друге.

ЛУЦИДНОСТ = оштроумност, проницљивост, јасност

САНЧО ПАНСА

Реалиста, сапутник и пријатељ

- Физички и духовно је супротност Дон Кихоту: низак и пуначак наспрам високог и мршавог витеза.
- Практичан је, здраворазумски и понекад лукав; његова мудрост долази из живота, а не из књига.
- Говор му је богат пословицама, изрекама и народним искуством.
- У почетку га покреће и обећање о острву; касније остаје уз Дон Кихота пре свега из оданости, љубави и пријатељства.

КРАЈ РОМАНА

Повратак Алонса Кијаде

*„Разум ми је већ слободан и јасан...
Више нисам Дон Кихот.“*

ПУТ ИМЕНА И ИДЕНТИТЕТА

**АЛОНСО КИЈАДА → ВИТЕЗ ТУЖНОГ ЛИЦА →
ВИТЕЗ ОД ЛАВОВА → АЛОНСО КИЈАДА ДОБРИ**

Крај је истовремено повратак разуму и опроштај од света идеала који је Дон Кихоту давао смисао.

ОД КОМИЧНОГ ДО ТРАГИЧНОГ ЈУНАКА

Како се мења наш однос према Дон Кихоту?

КОМИЧНО

- ветрењаче види као дивове;
- крчму доживљава као дворац;
- стварност непрестано тумачи по правилима витешких романа;
- његови подвизи често завршавају поразом и изазивају смех.

ТРАГИЧНО

- Иза заблуда стоје племенитост и вера у правду.
- Не одустаје од жеље да помогне слабима и исправи неправду.
- Читалац постепено престаје само да му се смеје и почиње да саосећа с њим.
- На крају се враћа разуму, одриче се Дон Кихота и поново постаје Алонсо Кијада.

Комика се постепено прожима тугом: пораз Дон Кихотових илузија постаје и пораз једног узвишеног сна о бољем свету.

ДОНКИХОТСКИ

Од књижевног јунака до појма

ДОНКИХОТСКИ

= нереалан • идеалистички • утопијски

**После објављивања „Дон Кихота” у Шпанији више није штампан ниједан
нови витешки роман.**

Дон Кихот је постао симбол човека који, упркос стварности и поразима,
упорно брани своје идеале.

НАУЧИЛИ СМО...

Кључне идеје за анализу дела

- „Дон Кихот” је пародија витешких романа, али далеко превазилази пародију.
- У средишту романа је сукоб идеала и стварности, маште и искуства.
- Дон Кихот и Санчо Панса граде један од најпознатијих књижевних парова.
- Комика често прелази у тугу и отвара питања о смислу идеала, слободи и људском достојанству.
- Дон Кихотова заблуда не поништава његову племенитост.

ПИТАЊА

Да ли је Дон Кихот смешан зато што греши — или узвишен зато што не одустаје од идеала?

Шта Санчо учи од Дон Кихота, а шта Дон Кихот од Санча?